

ZAČLENENIE ZREZÁVANIA KORÚN (POLLARDING) DO POĽNOHOSPODÁRSKEHO SYSTÉMU

PRODUKTÍVNE STROMY S MNOHÝMI PRÍNOSMI PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

CIEĽ OPATRENIA

Zrezávané stromy optimalizujú výrobu obnoviteľnej biomasy a sprostredkovávajú miestnu výrobu palivového dreva, štiepky, dreva a krmiva. Takto ošetrované stromy majú zvýšenú životnosť a lepšie odolávajú vetru a suchu. Ich často duté kmene a dokonca aj vetvy a korene sú tiež miestom vysokej biodiverzity. Tento spôsob je prispôsobiteľný pre širokú škálu použití!

PODSTATA OPATRENIA

Zrezávanie koruny stromov (angl. pollarding) je tradičnou a rozšírenou praktikou na celom svete. Táto technika spočíva v znížení výšky stromu (zvyčajne listnatého stromu) bez zmenšenia kmeňa odstránením jeho horných vetiev. Ak mladý zrezaný strom bude správne obhospodarovaný, bude aj naďalej produkcie schopný a to aj na ďalšie stáročia.

Zrezanie koruny môže byť aplikované na staršom strome, sadenici, alebo odrezku (najmä u vrb a topoľov). Väčšinou je priemer kmeňa pri prvom zrezaní koruny 5 až 10 cm, pretože spiace púčiky stromu s väčším priemerom budú menej aktívne a strom bude citlivejší na vysychanie a spálenie slnkom.

Na posilnenie kmeňa sa odporúča vykonávať častejšie zrezávacie cykly na mladom strome. Odozva stromu na zrezanie koruny závisí predovšetkým od druhu: platan, jaseň a javor sú pre zrezávanie najvhodnejšie. Prvý rok sa spiace púčiky často aktivujú na celom kmeni. Po jarnom vyrašení sa dajú ľahko ručne odstrániť ešte pred tým, ako sa stanú drevnatými.

Zrezanie musí vykonať niekto so skúsenosťami a s profesionálnymi nástrojmi. Spôsob, akým sa uskutočňuje, závisí od požadovaného tvaru a účelu zrezávaného stromu. Jedným z najdôležitejších princípov je však rezanie hlavne nad miestom vetvenia, aby nedošlo k poškodeniu „hlavy“ mladého stromu.

Vývoj zrezávaného duba v priebehu času - zľava doprava: január 2012, máj 2012, november 2012 a december 2013 (Dominique Mansion)

NÁRADIE A STROJE

Potrebné vybavenie je jednoduché a lacné: prerezávacie píly alebo japonské ručné píly, zahnutý záhradnícky nôž, nožnice na vetvy. Predĺžené rukoväte náradia sú užitočné pre práce vo výškach bez použitia rebríka. Pri správnom používaní je možné použiť aj sekeru.

Samozrejme je možné použitie motorizovaného zariadenia ako napr. prerezávač stromov, motorová píla (s prijatými preventívnymi opatreniami a náležitou ochranou). Do rán sa neaplikuje tmel ani iný ochranný materiál. Mechanizácia sa stále vyvíja, napr. možno použiť rezacie nožnice namontované na kĺbových ramenách. Pre lesné práce je na trhu veľa typov nástrojov, avšak nie všetky sú prispôbené hustej korune "hlavatých" stromov.

Rôzne nástroje a stroje na rezávanie - zľava doprava: ručné prerezávanie ručnou motorovou pilou, zvýšené prerezávanie pomocou vysokozdvížnej plošiny, mechanické nožnice, (Dominique Mansion)

OBDOBIE A PERIODICITA

Zrezávané stromy, tradične rezané zahnutým nožom či sekerou, boli zrezávané každých 7 až 9 rokov, čím sa získavala guľatina, palivové drevo, drevené uhlie. Krmné stromy sa zrezávali každých 3 až 5 rokov, aby sa maximalizovala produkcia olistených mladých vetiev. Odhaduje sa, že v závislosti od druhu a použitia sa cykly zrezávania môžu pohybovať od 1 do 15 rokov.

Zrezávanie stromov sa zvyčajne vykonáva počas zimy (vegetatívny odpočinok). Niektoré sa však zrezávajú v lete, napríklad za účelom získavania krmiva. V minulosti sa väčšina druhov zrezávala vo fáze ubúdajúceho mesiaca.

EKONOMICKÉ DÁTA

Finančná a časová investícia bude závisieť od spôsobu: manuálny alebo mechanizovaný.

Manuálny spôsob si vyžaduje nízke investície, pretože nástroje sú pomerne lacné: 100 EUR pre profesionálne ručné píly alebo záhradnícke nožnice a okolo 700 EUR pre reťazové píly. Celková investícia sa obvykle pohybuje okolo 1500 EUR. Čas potrebný na zrezávanie bude však vysoký, najmenej 2 hodiny na jeden mohutný strom.

Ak sú operácie mechanizované, je to naopak: stroje sa môžu pohybovať od 20 000 do 50 000 EUR, ale práca sa vykoná oveľa rýchlejšie. Na niektorých miestach existujú spoločnosti, ktoré sa špecializujú na poskytovanie takýchto služieb.

Štúdia ukázala, že v priebehu 9-ročného cyklu môže 100-ročný strom zrezávaného jaseňa produkovať medzi 1300 až 1700 kg suchej biomasy (t. j. kmeň a konáre). Na základe trhového dopytu po drevnej biomase (okolo 50 EUR za meter kubický v roku 2017 vo Francúzsku na štiepané drevo) môže byť zrezávanie výnosným postupom.

PRAKTICKÝ PRÍKLAD

V súčasnosti je na mnohých miestach dostupnosť krmiva skutočným zdrojom obáv, najmä počas veľmi suchých letných období. Jednou z alternatív na zmiernenie tohto problému je použitie krmných stromov, ako sú napríklad stromy moruše bielej na zber lístia v lete, keď nie je dostatok krmovín na lúkach a pastvinách. Tieto stromy možno pestovať rôznymi spôsobmi; niektorí farmári sa však rozhodli vysadiť ich priamo na svojich poliach a zrezávať ich koruny.

Toto je prípad Christiana Plagnesa, chovateľa oviec a hovädzieho dobytku s 94 hektármi v hornatej oblasti Lozère vo Francúzsku: „Na mojej farme som pokračoval v zrezávaní korún stromov moruše bielej, ktoré boli vysadené pred sto rokmi v dobe chovu priadky morušovej a tiež vysádzam nové stromy, aby som kompenzoval nedostatok krmív, s ktorým sa stretávame každé leto od roku 2003. Vetvy zbieram každé 2 roky, aby som vyrovnal krmné dávky cez leto. Táto prax by mohla byť alternatívou k dosiahnutiu väčšej odolnosti pastevných systémov, ktoré čelia problémom spôsobeným zmenou klímy“.

Ilustračná fotka, PxHere

Na 2. sympóziu o zrezávaní, ktoré sa konalo vo Francúzsku v marci 2018, bola vydaná príručka vo francúzštine a angličtine:

<http://www.agroforesterie.fr/pollard-practitioners-small-guidebook.php>

Podrobný inovačný záznam o zrezávaní:

https://www.agforward.eu/index.php/fr/1910.html?file=files/agforward/documents/leaflets/26_farming_with_pollards.pdf

Kniha o zrezávaní od Dominique Mansion, napísaná vo francúzštine:

<https://editions.ouest-france.fr/les-trognes-arbre-paysan-broch-eacute-9782737365652.html>

Zrezávaná vřba pred a po | <https://youtu.be/AzrWVOPrhe8>

Léo Godard, Fabien Balaguer
Association Française d'Agroforesterie
 44 Avenue Victor Hugo, 32000 Auch
 Francúzsko
leo.godard@agroforesterie.fr

agroforestrysystems.eu

Spolufinancované z
 programu Európskej únie
 Erasmus+

